

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
v Državnem zboru Republike Slovenije**

Ljubljana, 16. december 2024

Velja govorjena beseda.

*Spoštovana predsednica Državnega zbora,
spoštovani predsednik vlade,
spoštovani poslanke in poslanci,
spoštovani ministrice in ministri ter predstavnice in predstavniki vlade,
dragi Slovenke in Slovenci,
dragi državljanke in državljani,
dragi prebivalke in prebivalci Republike Slovenije,
dragi vsi!*

Najlepša hvala za priložnost, da vas lahko ob koncu leta ponovno nagovorim.

Lanski nagovor sem zaključila z željo, da bi v letu 2024 kot skupnost nadgradili našo sposobnost odziva na notranje in zunanje izzive. In kje smo danes? Slovenija je zagotovo med najvarnejšimi državami in bi se v njej morali počutiti varno. Bojim pa se, da živimo v svetu, ki je človeštvu čedalje bolj nevaren. Ne samo vojaški, tudi gospodarski, humanitarni, okoljski, zdravstveni, socialni in tehnološki izzivi predstavljajo nevarnost naši družbi, če jih ne bomo pravočasno prepoznali in ukrepali.

Velik globalni izziv obstoju sodobnih družb, tudi slovenske, predstavlja komuniciranje na družbenih omrežjih. Lahko bi veliko govorila o številnih pozitivnih lastnostih družbenih omrežij. Olajšujejo komuniciranje ter so pomembna opora in pomoč osebam, ki se iz različnih razlogov počutijo izolirane in osamljene. Toda o tem morda kaj več ob kakšni drugi priložnosti, saj zloraba družbenih omrežij zahteva od nas, da se o teh izzivih pogovorimo ter razgalimo vso destruktivnost, s katero šibi naša prizadevanja, da obstanemo kot trdna skupnost.

Danes je tako »v imenu svobode govora« prenekaterim uporabnikom družbenih omrežij povsem sprejemljivo, če kdo, brez resnih in preverljivih virov informacij, Slovenijo prikazuje kot nevarno državo, kjer migranti kot lačne zveri na vsakem vogalu prežijo na nič hudega sluteče Slovenke in Slovence. Ali če se neenako misleče posameznike, ki so se pripravljene javno izpostaviti in biti glasni v dobro skupnosti, diskreditira na vse mogoče načine. Ovira ni niti norčevanje iz telesnega videza, kroničnih boleznih, spola, priimka in tako naprej. Javni diskurz je do žensk, ki se izpostavijo s kritiko dogajanja v državi, vse prevečkrat hudo žaljiv, celo mizogin.

Spoštovani, to je nesprejemljivo. Svež primer je objava domačih naslovov sodnikov in sodnic na družbenih omrežjih z implicitnim pozivom na linč – »tu imate naslov, če kdo rabi«. Že to, da anonimni posamezniki – toliko o njihovem pogumu! – izpostavljajo naslove javnih uslužbencev in funkcionarjev na družbenih omrežjih, je ne samo kaznivo, ampak tudi zavržno dejanje. To, da najvidnejši politiki aktivno spodbujajo odpor proti pravosodju, policiji in drugim institucijam pravne države, tako da jih označujejo za »krivosodje« in »farso«, pa je nevarno. Nevarno za stabilnost države in skupnosti, ki ji pripadamo.

Zaničevanja pravosodnega sistema, četudi je posameznik še tako nezadovoljen z njegovim delovanjem, ne smemo dopuščati. V pravni državi imamo institute in načine, da izrazimo svoje nestrinjanje z odločitvijo pravosodnih in drugih organov. Zagotovo je treba razmisliti tudi o takšnih spremembah pravnih aktov, ki bodo omogočile hitrejši in enak dostop do pravice vsakomur ne glede na njegov gmotni položaj. A to so spremembe, ki jih ne morejo narekovati zavržni pozivi nezadovoljnih posameznikov. Slovenija je po stanju političnih pravic in državljanskih svoboščin v svetovnem vrhu in najboljša med državami srednje Evrope. Toda tega ne znamo dovolj ceniti.

Zato, spoštovane poslanke in poslanci, ker svet ceni – marsikje tudi zavida – visok standard pravic in svoboščin, ki jih uživamo v Sloveniji, je treba pri ljudeh ohraniti in spodbujati zaupanje. Ne samo v pravosodni sistem, pač pa tudi v neodvisne in nadzorne institucije, kot so Ustavno sodišče, Računsko sodišče, Komisija za preprečevanje korupcije, Informacijski pooblaščenec, Varuh človekovih pravic, Banka Slovenije in druge.

V Sloveniji moramo končno in dokončno strokovnost vedno postaviti na prvo mesto. Vodij tako pomembnih institucij ne moremo izbirati po sistemu »vaši - naši« ali »malo naših in nekaj vaših«. Izvoljivost ne sme biti edina referenca kandidatki ali kandidatom. Bodimo samozavestni ter odprimo vrata strokovnjakom in strokovnjakinjam, izkušnim tudi v mednarodnem okolju, da se izkažejo.

Naj povzamem:

Sodniki in tožilci, pa tudi policisti, inšpektorji in drugi, ki sodelujejo s sodno vejo oblasti, se morajo pri svojem delu počutiti varno, opravljati pa ga morajo odgovorno. Političnemu nasilju in kakršnim koli grožnjam – komur koli – v Sloveniji ni mesta! Bistvo demokratičnih družb so neodvisne državne institucije, ki morajo delovati ločeno od vsakokratnih političnih apetitov. To je prvi temelj zaupanja vanje.

Drugi temelj pa je, da nosilci oblasti vzpostavljamo visoko stopnjo politične kulture. To pomeni, da si moramo na vsakem koraku prizadevati, da ohranjamo svojo integriteto in odpravljamo vse sence dvoma, ki lahko krnijo naš položaj. Bodimo zgled spoštljivega komuniciranja, spoštovanja načel pravne države in odločitev sodišč ter drugih nadzornih institucij. Nevredno politika je rušiti zaupanje v pravno državo, še posebej med trajanjem postopka, saj to pomeni nedopusten pritisk na odločanje. Primerjati sodstvo z mafijo ali obtoževati policijo sodelovanja s kriminalnimi združbami, je nedostojno, nedrжавniško in nedomoljubno.

Brez teh dveh temeljev ni pravne države. Brez teh dveh temeljev ne moremo obstati kot skupnost. Ko namreč ni pravne države, zavladata nasilje in diskurz ulice. Ali je to tista alternativa »krivosodju« in »farsi« pravosodja ali drugih neodvisnih nadzornih organov, ki si jo želimo?

Spoštovane poslanke in poslanci, spoštovani vsi,

Nasilje je povzročalo, povzroča in bo verjetno še dolgo povzročalo ogromno gorja med ljudmi. Vendar kot je, presenetljivo, pokazal spomladanski forum, namenjen tej problematiki, o nasilju v naši družbi premalo vemo. Podatki so skopi ali pa stari desetletja. Kljub temu so številke zgovorne. Ena od raziskav je leta 2018 na primer ugotovila visoko izpostavljenost osnovnošolk in osnovnošolcev vsaj eni obliki spletnega nadlegovanja. Kar polovica vprašanih je imela to izkušnjo. Enako so skrb vzbujajoči podatki za srednje šole. Tudi medvrstniško nasilje namreč narašča.

Nič bolje se ne godi ženskam. Raziskave so že pred 15 leti pokazale, da je vsaka druga ženska od dopolnjenega 15. leta starosti doživela vsaj eno od oblik nasilja. Nič ne kaže, da se je od takrat kaj izboljšalo. V letih med 2021 in 2023 je bilo v povprečju obravnavanih skoraj 1250 primerov kaznivega dejanja nasilja v družini in še skoraj enkrat toliko prekrškov, kjer so najbolj pogoste žrtve prav ženske.

Pri pregledu stanja še posebej ne kaže pozabiti na starejše. Ti so med vsemi skupinami najbolj ranljivi. Po oceni Svetovne zdravstvene organizacije je kar 16 odstotkov starejših žrtev nasilja ali zlorab. To je za Slovenijo zelo pomemben podatek, saj je že več kot petina prebivalstva starejšega od 65 let.

Za pridobitev realne slike na področju različnih oblik nasilja in vzrokov zanj je torej treba nemudoma začeti sistematično raziskovati razširjenost in pojavnne oblike nasilja. Hkrati s tako pridobljenim znanjem pa moramo okrepiti celoten sistem boja proti nasilju, varstva žrtev nasilja in preprečevanja vzrokov zanj.

Seveda pa noben zakon ne more stanja spremeniti čez noč in od zgoraj navzdol. Veliko dela je potrebnega za izgradnjo okolja, v katerem za nasilje ne bo prostora. Poleg državljanske vzgoje, odličnega in neobremenjenega, neselektivnega poznavanja slovenske zgodovine, soočanja z njenimi svetlimi in temnimi poglavji, je enako pomembna še vzgoja za mir, miroljubnost in človekoljubnost. Zanj udeleženci foruma priporočajo, da se postavi v središče vzgojnih in učnih programov na vseh ravneh. Glede na dinamiko razvoja tehnologij je to še posebej pomembno. In, prosim, omejimo uporabo mobilnih telefonov v šolah ter vseh okoljih, kjer poteka delo z ranljivimi skupinami. Ne bomo prvi na svetu.

Spoštovani,

Med izzivi, s katerimi se moramo odločno spopasti, če si želimo zagotoviti obstoj, je tudi podnebna kriza. Ni ga resnega znanstvenika, intelektualca ali politika, ki bi lahko ugovarjal tezi, da je človeštvo v zadnjih 150 letih zaradi industrializacije temeljito pospešilo podnebne spremembe. Tako temeljito, da bo leto 2024 prvo polno leto povečanja globalne povprečne temperature za 1,5 °C v primerjavi s predindustrijsko ravni.

Zato, spoštovane in spoštovani, govorimo o podnebni krizi, ne samo o podnebnih spremembah. Človeštvo se je znašlo v labirintu podnebne krize, iz katerega ne zna, ne zmore ali preprosto noče najti izhoda. Poudarek je morda na »noče«. K podnebni krizi nismo vsi prispevali enako in tudi posledice niso za vse enake, čeprav jih bomo prej ali slej občutili vsi. Tudi v Sloveniji jih že vidimo in čutimo. Mlajši prebivalci Slovenije skorajda ne poznajo več belega božiča. V dveh letih smo doživeli najprej sušo in požare, potem uničujoče poplave, ko sta bili pod vodo dve tretjini Slovenije.

Kljub temu ne smemo obupati. Ostanimo osredotočeni na pariške zaveze. Ne smemo si reči, da jih nismo sposobni doseči. Predvsem se mora človeštvo prenehati ukvarjati z mantro gospodarske rasti kot edino zveličavno. Ekonomski model, ki nas je pripeljal v podnebno krizo, je preveč potraten ter nevzdržen in nepravilčen, pa naj na problem gledamo z nacionalne, regionalne ali globalne perspektive.

Živeti z več, v iluziji, da zato živimo bolje, je moto in voda na mlin potrošništva, temelječega na večjih potrebah po energiji, večjem izkoriščanju naravnih virov ter nenehnem zviševanju dobička za lastnike. Živeti z manj, a bolje, pa je recept za preživetje naše civilizacije. Uveljavitev tega načela kot družbenega vodila ima lahko številne pozitivne učinke na razvoj naše skupnosti. O konkretnih korakih je bilo govora na nedavnem forumu o pravici do zdravega življenjskega okolja. Omenjena je bila racionalizacija prometa z večjim poudarkom na javnih prevoznih sredstvih. S krožnim gospodarstvom že imamo izkušnje. Narava temelji na načelih krožnega gospodarstva, je bilo slišati v razpravi, tam nič ni izgubljenega in vse ima svoj namen.

Upoštevanja vredne so tudi druge pobude, povezane s podnebno krizo. Prva je povezana s potrošnjo energije. Mladi so na državo naslovili pobudo, da naj se ohlajevanje zaprtih prostorov uredi oziroma klimatske naprave sprogramirajo tako, da bo minimalna temperatura 21 stopinj Celzija – ne nižja. Zaradi takega ukrepa ne bomo živeli slabše.

Pobuda seveda odpira nova vprašanja, kot je na primer, kako pred hudo vročino zaščititi tiste, ki si klimatskih naprav sploh ne morejo privoščiti. Seveda moramo tudi tu iskati rešitve. Tako imenovane energetske revščine se je, na primer, mogoče lotiti z boljšo izolacijo stavb, kar je prav tako učinkovita pot k manjši porabi in s tem obremenitvi narave. Vlada na tem področju veliko dela, tudi na področju obnovljivih virov energije, kjer smo letos dosegli že 25-odstotni delež.

Druga pobuda je prehranska varnost, ki jo podnebna kriza še kako ogroža. Praktično ne mine leto brez poročil o kmetijstvu, ki se sooča z ogromno škodo zaradi posledic dolgotrajnih suš ali poplav. Zato je pohvale vredno, da se v Sloveniji iščejo rešitve za takšne naravne strese. Med njimi sta pridelava hrane v sodobnih rastlinjakih ter bolj učinkovito namakanje kmetijskih površin. Večje naslanjanje na lastne vire je usmeritev, pri kateri moramo vztrajati. Slovenija namreč z domačo proizvodnjo ne pokriva vseh svojih potreb.

Tretja pobuda je povezana z energetiko, ki je dodobra zaznamovala letošnje javne razprave in kjer so bili ponujeni najrazličnejši predlogi ter pobude glede energetske prihodnosti Slovenije, tudi jedrske. Moje stališče je nespremenjeno. Vsi, ki živimo v Sloveniji in jo soustvarjamo, imamo pravico vedeti in sodelovati pri odločanju o tako veliki investiciji. Stroka in politika o tem ne smeta odločati mimo javnosti. Zato naj še enkrat poudarim: jedrska energija je prihodnost, toda ne podcenjujmo javnosti. Nadaljujmo delo, pregledno, ob odgovornem razmisleku o tehnoloških rešitvah, primernih za Slovenijo.

Če povzamem:

Ne smemo si privoščiti le opazovanja posledic monumentalnega podcenjevanja škode, ki jo človeštvo ustvarja s svojim odnosom do podnebne krize in okoljskega onesnaževanja nasploh. Naravni procesi ne poznajo meja in ne potrebujejo vizumov. Zato mora biti vsaka politika, ki se ukvarja s to perečo problematiko, nadstrankarska, medgeneracijska, zato tudi dolgoročna. Pri tem pa je vendarle treba opozoriti: ni je uspešne okoljske politike brez upoštevanja podnebne in razvojne pravičnosti. Poskrbeti moramo, da ne pride do novih delitev in ustvarjanja novih kategorij ljudi brez perspektive ter visokim tveganjem za socialno izključenost in revščino.

Spoštovane poslanke in poslanci,

ni ga med nami, ki si ne bi želel živeti v družbi, ki zagotavlja kakovostne zdravstvene storitve in skrb za starejše. Vendar pa tu ne gre samo za želje posameznikov. Zdravje in dostojna starost sta temeljni vrednoti pravične skupnosti. Vsak med nami, ki je v stiski, pa naj bo to bolezen ali onemoglost, mora dobiti pomoč. Slovenija, kljub vsem izzivom, še vedno zagotavlja dostopnost javnih zdravstvenih storitev. Pravica do zdravstvenega varstva je namreč ustavna kategorija.

Toda, realnost ni rožnata: uresničevanje te pravice je pomanjkljivo. Za več kot 250.000 prebivalcev Slovenije, ki živijo pod pragom revščine, obstaja verjetnost, da ne bodo deležni kakovostnih zdravstvenih storitev, ali pa jih bodo morda dobili v omejeni obliki. Dolgotrajne čakalne vrste so nedopustno tveganje, da pomoč ne bo prišla pravočasno.

Zato so napor vlade za ureditev zdravstva ključni. Široka razprava o noveli zakona o zdravstveni dejavnosti, ki poskuša razmejiti javno od zasebnega bolj odločno in jasno v korist javnega zdravstva, je zelo pomembna. Pomembni so tudi tako imenovani majhni koraki, kot je predlagani Zakon o zagotavljanju kakovosti v zdravstvu. Privatizacija zdravstva ni odgovor na reševanje težav. Ne želimo živeti v državi, kjer morajo posamezniki vzeti kredit, da poskrbijo za svoje zdravje. Žal se to že dogaja. Prišli smo celo tako daleč, da nekateri zasebni zdravniki kar sami prek partnerske banke ponujajo kredite za financiranje njihovih zdravstvenih storitev.

Tudi o skrbi za starejše stalno govorimo. Pravilno. Ker moramo. Tudi starejši so nepogrešljivi del naše skupnosti. Seveda pa staranje prebivalstva v Sloveniji zahteva prilagoditve na vseh ravneh – od stanovanjskih zmogljivosti in socialne mreže do zdravstvenih storitev. Začetek izvajanja Zakona o dolgotrajni oskrbi kaže podpreti. Pomembne so tudi naložbe v medgeneracijske centre ter načrtovane izboljšave in gradnje javnih domov za starejše.

Vedeti pa moramo, da samo gradnja ne bo dovolj. Tisto, kar otežuje izvajanje javnih storitev na področju zdravstva in skrbi za starejše, je potreba po primerno usposobljenih delavcih, ki pa jih je v Sloveniji premalo. Mnogo premalo. Ne drži, recimo, da prostih postelj v domovih za starejše ni. Okoli tisoč jih je; vsak četrti dom ima prazne postelje. Beremo žalostna poročila o domovih, ki ne sprejemajo zdravstveno zahtevnejših stanovalcev. Kadra preprosto ni dovolj. Določenih pobud še nismo v celoti izkoristili, na primer možnosti vključevanja upokojujencev, ki želijo delati ter imajo za to ustrezne izkušnje in usposobljenosti.

Pohvalno pa je, da se je vlada problema lotila odločno, s sklenjeno plačno reformo za javni sektor, prenovljeno strategijo na področju priseljevanja ter strategijo vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije. Pomemben ukrep je tudi podaljšanje interventnega zakona za hitrejši vstop tujcev na trg delovne sile. O vsebini zakonov, strategij in o predvidenih ukrepih, predvsem pa poteku in uspešnosti njihovega uresničevanja, mora biti javnost dobro obveščena. Le tako bo mogoče omejiti silno negativno energijo, uperjeno proti tujcem, ki jo gojijo populistični tako v Sloveniji kot širše v Evropi. Njihova nestrpnost namreč neposredno škoduje potrebam naše skupnosti.

Zavedati se moramo pozitivne vloge, ki jo priseljenci lahko imajo v razvoju skupnosti. Od časa, ko je bila Slovenija del nekdanje Jugoslavije, in ves čas samostojnosti, je postala uspešna in bogatejša tudi zaradi priseljencev, ki so svoje priložnosti in kariere ustvarjali v naši državi. Imejmo to v mislih, ko sprejemamo in izvajamo politike zaposlovanja in vključevanja tujcev ter članov njihovih družin, tudi šoloobveznih otrok, ki jim bo Slovenija v prihodnosti lahko postala domovina.

Vendar hkrati ne pozabimo sramotnega poglavja v tej zgodovini, ko je vlada leta 1992 z enim ukrepom in nezakonito iz registra stalnih prebivalcev izbrisala več kot 25.000 tistih, ki so soustvarjali Slovenijo. Mnoge je izbris doletel na višku delovne aktivnosti, ko so si ustvarjali družine. Namesto da bi gradili svojo prihodnost in finančno varnost, jih je izbris pahnil v revščino, oropal zdravstvenega varstva in delovne dobe ter s tem varne starosti. In tega, ponavljam, sramotnega izbriša še danes nismo popravili, kljub volilnim obljubam nekaterih strank.

Slabe in dobre izkušnje s priseljevanjem tujcev moramo torej znati prepoznati, se kaj naučiti iz preteklosti in na tej podlagi ter veljavni zakonodaji ustrezno ravnati za večjo blaginjo celotne skupnosti. To je pomembno še toliko bolj, ker se s pomanjkanjem usposobljene delovne sile ne soočajo samo urbani centri.

Lokalne skupnosti vlagajo in želijo vlagati v dostopnost vrtcev in kakovostno šolstvo. Prizadevajo si za obstoj manjših, podeželskih šol, ki imajo pomemben vpliv na obstanek mladih družin v okolju in celo na priseljevanje novih družin v kraj. Želijo in prizadevajo si za kakovostno ter dostopno osnovno zdravstveno oskrbo. Vendar bo brez nove, dodatne delovne sile ta cilj težko dosegljiv. To sicer ni edini problem. Vitalnega pomena zanje je vlaganje v cestno in železniško infrastrukturo. Pri tem se osredotočajo na izgradnjo tretje razvojne osi – tako severnega kot južnega kraka, od Koroške do Bele krajine. Rešitev tega problema utegne spodbuditi motivacijo za delo tudi zunaj Ljubljane in drugih urbanih središč.

Spoštovane poslanke in poslanci,

na koncu še o mednarodnih odnosih Slovenije. Za te si upam trditi, da so v dobrem stanju. Slovenija je samozavestna država z jasnimi stališči, ki jih utemeljuje na mednarodnem pravu in dialogu, ki spoštuje človekove pravice in človekovo dostojanstvo. Taka drža je še posebej pomembna v današnjem času, ko sta mir in varnost bolj ogrožena kot kdajkoli po letu 1945. Časi niso lahki. Temni oblaki še niso izginili. V prihodnje se utegnemo soočiti s čedalje več nepredvidljivimi grožnjami in hibridnimi oblikami delovanja proti državam. Destabilizacijski vplivi se lahko izvajajo z različnimi sredstvi, usmerjenimi med drugim v rušenje zaupanja v delovanje oblasti, medijev, finančnega in nacionalno-varnostnega sistema ter trgovskih in energetskih verig. Zato je nujno razviti ne samo visoke sposobnosti hitrega odziva na morebitna tveganja doma in v tujini, pač pa tudi dejavno sodelovati pri aktivnostih in pobudah, ki si prizadevajo, da do takih tveganj sploh ne pride. Le tako bomo spoštovanja in upoštevanja vreden sogovornik.

Dobri sosedski odnosi so nujna podlaga za krepitev dialoga in medsebojnega sodelovanja tako na bilateralni kot multilateralni ravni. Srečanje predsednikov sosednjih držav, ki so prišli k nam, da smo skupaj proslavili dvajseto obletnico vstopa Slovenije v EU, je to potrdilo. Da so se na povabilo odzvali vsi, priča o tem, da takšne, dobre meddržavne sosedske odnose imamo.

Slovenija ostaja pozorna na dogajanja na Zahodnem Balkanu. Pomembno je, da posvetovanja med predsedniki v okviru procesa Brdo-Brioni potekajo, kar dokazuje tudi sprejeta skupna izjava na začetku oktobra, ki kot ključno prednostno usmeritev poudarja širitev Evropske unije na Zahodni Balkan. Slovenska komisarka za širitev je Marta Kos. Njene naloge niso lahke, bo pa izpolnjevanje pričakovanj nemogoče, če države članice ne bodo razumele, da je širitev v osnovi mirovni proces, ki zmanjšuje napetosti med sosedami ter krepi Evropo kot skupnost. Temu, žal, za zdaj ni tako.

Pomanjkanje soglasja glede širitve pa je le eden od simptomov naše ranljivosti. Daleč najbolj zaskrbljujoče je dejstvo, da po uspešnosti razvoja Evropa ni niti prva niti druga na svetu pri nobeni od kritičnih tehnologij. Poročilo nekdanjega predsednika Evropske centralne banke Maria Draghija za boljšo konkurenčnost Evrope predvideva vložek 800 milijard evrov letno in korenite reforme. Če ne bomo ukrepali, pravi, bomo ogrozili svojo blaginjo, okolje ali svobodo. Ali kar vse troje, bi lahko dodali.

Evropska komisija mora ta priporočila vzeti resno. Rešitve ne bo brez tesnega sodelovanja med vsemi državami članicami na vseh področjih, tudi na področju skupne zunanje in varnostne politike. Samo tako bo Evropska unija globalni akter. Tudi za Slovenijo seveda velja, da moramo Draghijevo poročilo pozorno prebrati. Ne smemo biti samo opazovalci. Biti moramo aktivni udeleženci pri prilagajanju in odzivu Evropske unije na vse izzive. Nenehno moramo iskati gospodarske in druge priložnosti, ki nam bodo pomagale k doseganju cilja: biti in ostati odprto, inovativno in konkurenčno gospodarstvo ter upoštevanja vreden akter v mednarodni skupnosti.

Na svetovni ravni so izkušnje Slovenije v letu 2024 sicer mešane. Po eni strani pišemo lepe, pomembne zgodbe. Naša država je svetovni javnosti pred kratkim predstavila skupno izjavo o boljši zastopanosti žensk na vodstvenih položajih v Združenih narodih. Izjavo je podprlo več kot osemdeset držav članic OZN. Slovenija si prizadeva tudi za izmenjujoče se predsedovanje žensk in moških v Generalni skupščini Združenih narodov. Seveda je to le majhen del prizadevanj za enakost spolov. Razlik in izključevanja je še vedno preveč. Je pa pomembno, da Slovenija v teh prizadevanjih dejavno sodeluje in tudi tako spodbuja napredek. Enakost spolov je namreč ključna za blaginjo celotne mednarodne skupnosti.

Po drugi strani pa se soočamo s hudimi preizkušnjami. Izrael in Ruska federacija sta si v marsičem različni državi, imata pa nekaj skupnega. Obe grobo kršita Ustanovno listino Združenih narodov. Oba voditelja, tako Netanjahuja kot Putina, želi zaslišati Mednarodno kazensko sodišče.

Slovenija je glede ravnanja obeh držav upravičeno odločna: obsoja rusko agresijo in obsoja nevzdržen odnos Izraela do civilistov v Gazi, ki ima vse značilnosti genocidnega ravnanja. Z žalostjo ugotavljam, da na politični ravni ravnanje izraelske vlade česa več kot verbalnih obsodb, ki jih izrazijo voditelji držav, skorajda ni deležno. Žal se to kaže tudi pri nebrzdanem negativnem odnosu Izraela do OZN, edine resnično globalne organizacije, kjer države obravnavajo politična vprašanja.

OZN ni samo stolpnica v New Yorku. OZN je splet velikega števila specializiranih agencij in institucij, ki skrbijo za uresničevanje Ustanovne listine Združenih narodov. Da je njihovo delo oteženo, je nevzdržno. Na primer, agencija Združenih narodov, ki skrbi za pomoč palestinskim beguncem UNRWA, več kot polovico sredstev namenja izobraževanju palestinskih otrok in mladostnikov. In **to** agencijo je Izrael uradno opredelil kot teroristično organizacijo! Razglasitev generalnega sekretarja Združenih narodov za nezaželeno osebo v Izraelu ter nedavni napadi na mirovno misijo Združenih narodov v Libanonu sta dodatna prikaza sramotnega odnosa Izraela do OZN, organizacije, ki ji pravzaprav dolguje svoj nastanek.

Slovenija kot nestalna članica Varnostnega sveta sebi in drugim dokazuje, da ima svoja stališča o izzivih na svetovni ravni. Da torej zmore in si upa svoj ugled graditi sama, ne v senci velesil in ne da bi pri tem kakorkoli škodila zavezništvom in organizacijam, katerih članica je. Nasprotno, z dosledno in vsebinsko podprto politiko dialoga, ki spodbuja sodelovanje v mednarodnih odnosih namesto agresije, postavlja zgled. Takšno držo je treba ohranjati in v tem vztrajati.

Spoštovani. Vsem doma, in vsem v tujini mora biti jasno, da je za prihodnost in aktivno delovanje Slovenije v mednarodnih odnosih članstvo v vseh ključnih mednarodnih organizacijah vitalnega pomena. Za nas so to poleg OZN še EU, NATO, OECD in Svet Evrope. Zveza NATO je naše politično-obrambno zavezništvo, v katero vlagamo in bomo morali vlagati še več. Evropska unija je okolje, v katerem razvijamo dinamično gospodarstvo. Toda kot suverena država si moramo zgodovino in prihodnost tudi v najhujših časih znati pisati sami. Ne smemo dovoliti, da nam jo pišejo drugi. Le tako bomo namreč v mednarodnih odnosih to, kar od nas terja veljavna strategija slovenske zunanje politike: v svetu spoštovana država.

In to danes smo. Slovenija si svoje spoštovanje v mednarodnih odnosih med drugim pridobiva s spodbujanjem dialoga v ključnih svetovnih forumih, kot je Varnostni svet OZN. V preteklosti je celo ponudila prostor za dialog med velesilama. Spodbujanje dialoga ima jasen cilj: soustvarjati okolje, ki bo omogočalo ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, spoštovanje temeljnih načel mednarodnega prava ter človekovo dostojanstvo za vse. Dialog je v nacionalnem interesu vsake države, ki si prizadeva za mir. Pogovarjati se je treba samozavestno. Tudi s svetovnimi voditelji. Z vsemi. Tudi takrat, ko to morda ni politično preprosto. Tako kot to počnejo vse države, ki ne želijo svoje usode spremljati z zadnjega sedeža v mednarodni areni.

Spoštovane poslanke in poslanci,

moje vodilo poznate: človekovo dostojanstvo v nas, dostojanstvo za vse, dostojanstvo okolju, ki nas obdaja. S te poti nismo zašli, čeprav pritiskov, ki bi nas radi moralno in politično pahnili na obrobje razvoja, ni malo. V čolnu, ki ga obdaja razburkano morje populistov ter skeptikov vseh vrst, moramo samozavestno pluti v smer, s katero se lahko poistovetimo vsi, ki smo ponosni na svojo državo, na našo skupnost, in ki si prizadevamo za resnično spravo. Tisto, ki vključuje intimo, pravo in svobodo. V tem skupnem čolnu smo zato, ker mislimo dobro in imamo Slovenijo globoko v svojih srcih. Ker smo del skupnosti, ki verjame v vrednote, kot so zaupanje in spoštovanje, poštenost, medsebojna pomoč, pripadnost ter zmernost. Želim si, da bi drugo leto, ko bomo praznovali 80 let od konca druge svetovne vojne, našli mesto za pokop po vojni pobitih. Soglasje, da je to potrebno storiti, imamo.

Te med seboj prepletene vrednote so ena od poti k utrjevanju naše enotnosti. Niso pa edina. Še več, nekatere poti k enotnosti se zdijo dobro utrjene in samoumevne. V Sloveniji to velja predvsem za šport. Sami veste, kako enotni smo takrat, ko naša dekleta in fantje zmagujejo. Vendar pa ta enotnost vlada le tisti dan, ko zmagajo, pa na dan, ko jih pozdravimo ob vrnitvi v domovino. Kar ni prav. Športnice in športniki so še kako pomemben del naše narodne zavesti in samozavesti, kar je treba utrjevati. Pomembno vlogo pri tem lahko prevzame državni zbor, če se odloči zakonsko odpraviti nered, ko gre za barve dresov, v katerih »naši« na športnih igriščih predstavljajo Slovenijo.

Pri oblikovanju jasno opredeljenih usmeritev glede enotnih barv športnih dresov naše države sicer ne stopamo v neznane vode. Kot veste, Slovenija že ima svetovno prepoznaven slogan: Čutim Slovenijo – I feel Slovenia. Imamo tudi prepoznavno in po vsem svetu zelo dobro sprejeto zeleno barvo. Zato bi kazalo v sodelovanju s strokovnjaki in z vašo zakonodajno močjo doreči tudi to poglavje slovenske enotnosti. Da bodo enotne barve povezovale vse športne zveze, Olimpijski komite ter navijače in navijačice. Enotne barve Slovenije, v katerih naši športniki in športnice nastopajo na prizoriščih širom sveta, so nenazadnje simbol samozavesti, po kateri želimo biti znani in prepoznani.

Za vaš razmislek se vam že vnaprej iskreno zahvaljujem. Vsem skupaj ter naši Sloveniji pa želim vesele skorajšnje božične praznike in kar najbolj uspešno novo leto. In moja želja za novo leto? Dajmo se politike lotiti bolj vizionarsko, dolgoročno uprto v prihodnost, za generacije, ki prihajajo za nami. Kolikor se le da ENOTNO.

Hvala.